

Додаток до MEMU №3-2007

Деякі коментарі щодо політики розвитку біопалива в Україні

Високі світові ціни на енергоносії, залежність від імпорту енергоносіїв та діяльність аграрного лобі поставили біопаливо на одне з провідних місць у політичному порядку денному в багатьох країнах світу, в тому числі й в Україні. В грудні 2006 року Кабінет Міністрів ухвалив Програму розвитку виробництва біодизелю, націлену на заміщення близько 33% потреб сільського господарства України на звичайному дизелі біодизелем власного виробництва до 2010 року. В лютому 2007 року у Верховній Раді було зареєстровано два законопроекти щодо стимулювання виробництва та споживання біопалива. Незважаючи на сьогоднішній оптимістичний настрій, політикам слід робити виважені кроки на шляху розвитку ринку біопалива в Україні, оскільки досвід інших країн свідчить про значну витратність політики стимулювання виробництва та споживання біопалива.

Емпіричні дані свідчать про незначний вплив біопалива першого покоління (етанол, біодизель) на світовий нафтовий ринок. Біопаливо може замінити невелику частку світового використання енергоносіїв. Навіть якщо всі рослинні олії (зернові) переробити на біодизель (етанол), то це б замінило менше, ніж 3% (11-13%) світового споживання нафти, але не залишило б нічого на продовольчі потреби та корми. Поточні ринкові частки біодизелю та біоетанолу оцінюються на рівні відповідно 0,2%-0,8% світового споживання нафти.

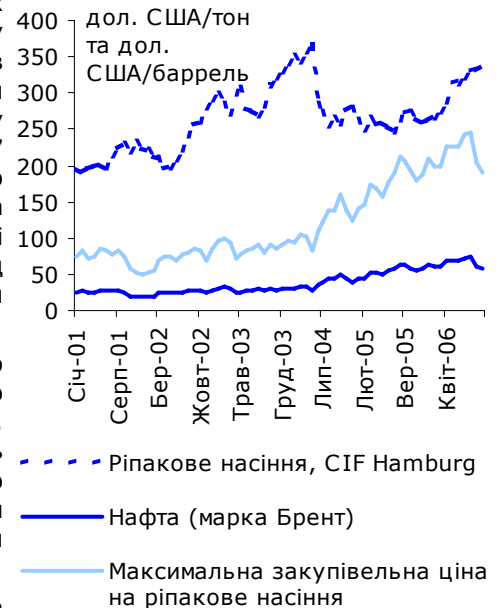
Натомість, світові енергетичні ринки доволі суттєво впливають на ринки зернових та олійних культур. Хоча менше ніж 8% світового обсягу рослинних олій використовується на виробництво біодизелю, цей додатковий попит дуже важко задовольнити. Через це нещодавно стрімко підвищились ціни на рослинні олії та насіння олійних культур. Аналогічна ситуація спостерігається і на зерновому ринку. Зменшення кінцевих запасів, частково через вищий попит з боку біопаливної галузі, призвело до найвищих за останні десять років цін на зернові.

Конкурентоспроможність біопалива порівняно із звичайним паливом залежить від декількох факторів, насамперед, від ціни на нафту. Теоретично, біопаливо безпосередньо конкурує з відповідним викопним паливом. Проте, емпіричні дані свідчать, що протягом останніх п'яти років виробництво біодизелю та біоетанолу не було конкурентоспроможним без державної підтримки. Отже, виробництво або споживання біопалива потрібно буде підтримувати в Україні (наприклад, за допомогою податкових пільг, бюджетних видатків, обов'язкового змішування, тощо), що може виявитись витратною політикою. Наприклад, в Німеччині через обов'язкове 5% домішування біодизелю до звичайного дизелю водії змушені сплачувати на 2-3 євроценти більше, ніж за відсутності такої політики, що в результаті дорівнює додатковим 0,8-1,0 млрд. євро витрат на змішаний дизель.

Отже, підтримка використання біопалива може бути доволі витратною політикою для України та має сумнівне економічне обґрунтування. Така політика призведе до негативних наслідків для певних верств населення. Платники податків, споживачі або сільськогосподарські підприємства нестимуть додаткові витрати.

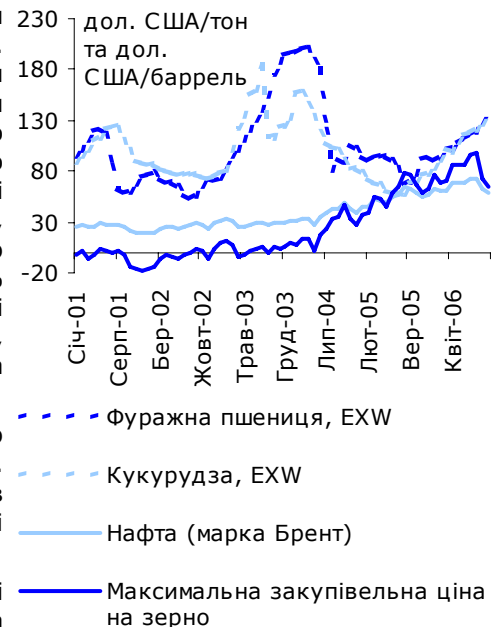
Водночас, Україна належить до країн, що можуть отримати найбільші вигоди від світового біопаливного буму та рекордно високих цін на аграрну продукцію, якщо українські аграрії будуть експортувати більше аграрної продукції, призначеної для виробництва біопалива, зокрема насіння ріпаку, ріпакової олії та зерна. Це б надало їм необхідні стимули для підвищення продуктивності та обсягів виробництва та подолання глибокої кризи, в якій вони знаходяться. Як результат, в майбутньому зменшиться необхідність підтримки аграрних підприємств та агробізнесу. Для отримання вигоди від експорту продукції, пов'язаної з біопаливом, абсолютно необхідно, щоб уряд не втручався в ринок.

Максимальна ціна на ріпакове насіння в Україні, розрахована з ціни на нафту

Джерело: Інститут

Максимальна ціна на кукурудзу та фуражну пшеницю, розрахована з ціни на нафту

Джерело: Інститут

Автори:
Олег Нів'євський
Катерина Куценко
Хайнц Штрубенхофф
Інститут економічних досліджень
та політичних консультацій

Квартальні тенденції

Національні рахунки**		I 04	II 04	04	IV 04	I 05	II 05	III 05	IV 05	I 06	II 06	III 06	I 07
ВВП	млрд. грн.	64,7	79,0	100,5	100,6	84,3	97,5	119,4	123,6	102,0	122,8	149,6	...
Реальний ВВП	% дпр	12,7	13,7	14,0	8,5	4,9	3,4	1,4	1,7	3,2	7,3	8,0	...
Споживання домогосподарств (реальне)	% дпр	14,6	16,8	13,1	16,2	14,3	17,7	17,0	17,1	19,7	19,9	17,3	...
Споживання сектору держ. управління (реальне)	% дпр	3,3	1,0	5,0	10,1	6,1	0,0	1,0	4,0	2,0	7,3	-4,4	...
Валове нагромадж. осн. капіталу (реальний)	% дпр	18,4	6,5	4,6	12,9	-2,3	-0,5	0,2	0,3	8,2	10,4	15,7	...
Експорт тов/посл (реальний)	% дпр	18,1	19,9	10,5	8,6	-0,6	-14,0	-12,7	-15,5	-19,9	-11,2	1,3	...
Імпорт тов/посл (реальний)	% дпр	13,8	7,3	6,7	7,8	2,8	3,2	3,9	-0,9	5,6	1,0	7,1	...
Сільське госп., мислив., ліс. госп. (реальна)*	% дпр	-4,4	0,9	35,7	9,9	5,8	8,3	2,6	-7,4	4,1	2,9	-5,0	...
Обробна пром. (реальна)*	% дпр	23,9	16,3	12,5	9,4	7,0	1,8	-1,1	2,0	-2,9	5,4	8,9	...
Будівництво (реальна)*	% дпр	29,9	30,6	16,4	3,9	-8,4	-11,3	-8,5	-7,5	2,6	5,7	8,8	...
Торгівля, ремонт (реальна)*	% дпр	23,6	35,0	2,7	13,7	-2,1	-10,7	-11,7	-11,9	4,1	14,7	19,4	...
Транспорт (реальна)*	% дпр	10,1	8,0	12,3	10,5	6,6	5,7	2,8	7,8	3,4	9,7	12,6	...
Платіжний баланс													
Сальдо рахунку поточних операцій	млрд. дол. США	1,4	2,3	2,1	1,1	1,6	0,6	0,4	-0,1	-0,7	-0,4	0,5	...
Сальдо рахунку поточних операцій	% від ВВП	11,1	15,7	10,9	5,7	10,1	3,2	1,7	-0,4	-4,0	-0,2	1,6	...
Баланс товарів	млн. дол. США	933	1552	774	482	1020	-236	-1131	-788	-1288	-876	-769	...
Баланс послуг	млн. дол. США	133	198	749	157	188	392	1035	191	176	401	885	...
Поточні трансферти	млн. дол. США	475	758	720	623	626	694	745	780	616	782	846	...
Прямі іноземні інвестиції	млн. дол. США	333	614	420	344	247	365	477	6474	662	1410	1602	...
Портфельні інвестиції	млн. дол. США	449	149	1313	156	397	923	90	1347	0	-264	364	...
Валові золотовалютні резерви	млрд. дол. США	7,9	9,6	12,1	9,5	12,0	13,1	14,3	19,4	17,3	17,6	19,1	...
Бюджет													
Доходи зведеного бюджету	% від ВВП	27,2	26,9	26,3	25,9	32,1	32,1	31,5	31,6	32,2	32,0	32,1	25,6 ^е
Податок на доходи фіз. осіб	% від ВВП	4,4	4,1	3,8	3,8	4,3	4,4	3,9	4,1	4,5	4,6	4,1	4,3 ^е
Податок на прибуток підприємств	% від ВВП	3,9	4,0	4,1	6,1	4,8	5,9	5,3	5,5	3,5	4,6	4,3	6,9 ^е
Податок на додану вартість	% від ВВП	6,2	5,7	5,1	4,1	8,6	9,2	7,9	7,9	9,5	9,3	9,8	9,6 ^е
Акцизні збори	% від ВВП	2,1	2,1	2,0	1,8	2,0	2,0	2,0	1,9	2,0	1,8	1,5	1,6 ^е
Видатки зведеного бюджету	% від ВВП	25,3	26,5	26,8	35,2	28,3	36,4	28,1	33,3	31,9	33,2	29,5	37,8 ^е
Поточні видатки	% від ВВП	22,4	22,7	21,7	27,2	26,5	33,6	24,0	28,9	29,9	30,0	25,0	30,1 ^е
Капітальні видатки	% від ВВП	2,9	3,8	5,1	8,0	1,8	2,7	4,1	4,23	2,0	3,2	4,5	7,7 ^е
Дефіцит зведеного бюджету	% від ВВП	1,9	0,4	-0,5	-9,3	3,7	1,0	-5,0	-1,8	-0,4	1,1	2,4	-4,0 ^е
Надходження від приватизації	% від ВВП	1,5	3,7	3,5	1,0	0,2	0,6	0,6	4,9	0,1	0,1	0,1	0,1 ^е
Ринок праці													
Середня зарплата (реальна)	% дпр	23,0	17,8	13,2	15,3	15,0	19,0	19,6	26,4	23,8	22,6	18,8	11,3
Доходи домогосподарств (реальні)	% дпр	15,7	13,0	9,9	16,5	24,0	28,0	19,4	18,9	22,1	18,6	20,3	16,3
Рівень безробіття (за методологією МОП)	%	9,3	8,3	8,1	8,7	8,7	7,1	5,2	7,8	7,9	6,8	6,4	...
Банківський сектор													
Грошовий агрегат М0	% дпр	29,1	25,6	37,1	27,9	28,2	39,1	31,1	42,2	36,2	25,3	25,3	24,5
Грошовий агрегат М2	% дпр	45,4	44,8	51,5	32,3	38,9	37,4	31,3	53,9	39,2	36,6	36,6	34,3
Вклади населення в нац. валюті	% дпр	69,4	67,3	67,9	26,2	28,3	31,6	30,4	90,8	54,6	41,1	41,1	37,3
Вклади населення в ін. валюті	% дпр	67,0	61,7	55,2	54,3	51,8	45,4	46,4	59,1	54,5	66,2	66,2	57,5
Кредити комерційних банків в нац. валюті	% дпр	56,8	52,1	44,3	29,4	28,3	32,6	43,4	58,7	59,8	53,7	53,7	52,3
Кредити комерційних банків в іноз. валюті	% дпр	63,6	56,2	43,5	32,2	33,1	36,8	47,1	66,3	72,0	82,1	82,1	95,4
Довгострокові кредити комерційних банків	% дпр	141,7	102,7	82,7	57,1	49,5	53,0	70,1	84,6	87,6	86,7	86,7	79,5
Довгострокові кредити комерційних банків	% від загальн.	47,4	49,3	50,9	54,2	54,4	56,1	59,7	61,8	63,1	63,4	63,4	64,9
Середня процентна ставка за кредитами в нац. валюті	% річних	17,2	16,6	17,0	17,6	17,0	15,4	15,4	16,4	15,8	15,5	15,5	15,1
Середня процентна ставка за кредитами в іноз. валюті	% річних	12,2	12,1	12,6	12,2	12,1	11,0	11,3	11,7	11,5	11,3	11,3	11,5

Джерела: Національний банк України, Державний комітет статистики, Державне казначейство, Міністерство фінансів, розрахунки ІЕД

* зміна доданої вартості

** попередні дані

Примітки:

дпр до попереднього року

щ.р. щороку